

Pedagoška psihologija / Educational psychology

Zaznana šolska klima na področju medvrstniškega nasilja s strani udeležencev

Sonja Pečjak in Tina Pirc

Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Kontakt: tina.pirc@ff.uni-lj.si

Medvrstniško nasilje (MVN) je pojav, prisoten v vseh šolah. Pri omejevanju MVN ima šola kot institucija pomembno vlogo. Namen naše študije je bil raziskati pojavnost različnih oblik medvrstniškega nasilja (fizičnega, besednega, odnosnega in spletnega) glede na vlogo učencev v tem nasilju (ali so žrtve, nasilneži, žrtve-nasilneži ali opazovalci). Glavni cilj študije pa je bil ugotoviti, kako posamezne skupine učencev glede na vlogo v MVN zaznavajo šolsko klimo v povezavi z medvrstniškim nasiljem. V raziskavi je sodelovalo 414 učencev iz 18 osnovnih in srednjih šol. Uporabili smo Vprašalnik o medvrstniškem nasilju na šoli, ki meri pojavnost različnih oblik MVN ter tri dimenzije šolske klime (dopuščanje nasilja, dopuščanje agresivnih stališč in spodbujanje iskanja pomoči). Rezultati so pokazali, da aktivni udeleženci MVN (žrtve, nasilneži in žrtve-nasilneži) poročajo o pogosti prisotnosti verbalnega in odnosnega nasilja (v 54 in 40%) ter o pomembno manjši pogostosti pojavljanja fizičnega in spletnega nasilja (14 %). Posamezne skupine udeležencev se med seboj pomembno razlikujejo v zaznavah vseh dimenzij šolske klime, ki so povezane z medvrstniškim nasiljem. Pri dimenziji dopuščanja MVN smo opazili, da aktivni udeleženci MVN v nekoliko večji meri kot opazovalci poročajo, da je to problem v šolah, vendar so razlike med skupinami majhne. Največje razlike med skupinami učencev smo našli pri dopuščanju agresivnih stališč učencev in iskanju pomoči. Pri obeh dimenzijah sta si bolj podobni skupini nasilneži in nasilneži-žrtve na eni strani ter skupini žrtve in opazovalci na drugi strani. Prvi dve skupini v pomembno večji meri zaznavata, da šolsko okolje dopušča agresivnost kot način afirmacije med vrstniki in v šoli nasploh ter da niti učitelji niti vrstniki ne zaustavljajo nasilja in da zato pri njih ni smiselno iskati pomoči. Na koncu prispevka bomo izpostavili pedagoške implikacije raziskovalnih ugotovitev.

Poučevanje glasbe po načelih pedagogike E. Willemsa pri otrocih z motnjo v duševnem razvoju – študija primera

Barbara Smolej Fritz¹ in Cirila Peklaj²

¹Osnovna šola Mihajla Rostoharja

²Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Kontakt: cirila.peklaj@ff.uni-lj.si

Namen raziskave je bil ugotoviti možne učinke glasbenega vzgoje po načelih glasbene pedagogike E. Willemsa na razvoj zaznavnih in glasbenih sposobnosti pri učencih z motnjo v duševnem razvoju (MDR). V študiji primera je sodelovalo 8 učencev z MDR (povprečna starost je 9,64 let), ki so eno leto obiskovali skupinski glasbeni pouk. Vsaka učna ura je

bila sestavljena iz štirih sklopov: vzgoje slušnega zaznavanja, ritmične vzgoje, petja pesmi in naravnega telesnega gibanja. V raziskavi smo merili glasbene in zaznavne sposobnosti. Nekatere sposobnosti pa so ocenjevali tudi njihovi učitelji. Vse inštrumente smo aplicirali trikrat: pred začetkom glasbenega pouka, po končanem pouku in po 10 mesecih. Rezultati preizkusov glasbenih sposobnosti so pokazali pomemben napredek med prvim in drugim merjenjem na področju ritma. Rezultati na področju zaznavnih sposobnosti so pokazali pomemben napredek med prvim in drugim merjenjem pri nalogah, ki zahtevajo ravnanje po navodilu ter trend k boljšim rezultatom pri slušnem razlikovanju in prepoznavanju glasov v dvojicah. Po ocenah učiteljev se je med prvim in drugim merjenjem pokazal napredek v telesno gibalnih veščinah, med drugim in tretjim pa v pozornosti in hiperaktivnosti. Zaradi uporabljene metode študije primera je potrebno poudariti, da rezultatov ne moremo generalizirati, vendar pa so začetni koraki pri empiričnem poučevanju vpliva glasbene pedagogike E. Willemsa pri učencih z MDR.

Socialna sprejetost in samopodoba nadarjenih učencev in učencev z dodatno strokovno pomočjo

Vesna Flander in Melita Puklek Levpušček

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo
Kontakt: melita.puklek@ff.uni-lj.si

Eden pomembnih dejavnikov socialnega okolja, ki so povezani z razvojem otrokove samopodobe v šolskem obdobju, so otrokovi vrstniki. Socialna sprejetost v obdobju odraščanja ima pomembno vlogo pri nadaljnjem razvoju posameznika ter tudi pri socialnem prilagajanju v kasnejšem življenju. Šola je javna institucija, v kateri se učenci učijo in družijo z vrstniki. V osnovne šole so vključeni tudi nadarjeni učenci in učenci, ki potrebujejo dodatno strokovno pomoč (DSP). Ti učenci imajo določene posebnosti, zaradi katerih je tveganje za razvoj problemov z vrstniki v šoli in posledično težave s kasnejšo prilagojenostjo večje. S tem namenom smo želeli preveriti socialno sprejetost in samopodobo nadarjenih otrok in otrok z DSP v zadnjem triletju osnovne šole. V raziskavi je sodelovalo 329 učencev (26,1% nadarjenih, 11,6% učencev z DSP in 62,3% ostalih učencev). S Sociometrično preizkušnjo smo ugotavljali socialno sprejetost učencev, z Vprašalnikom za opisovanje samega sebe - SDQ II pa njihovo samopodobo. Rezultati kažejo, da je socialni položaj nadarjenih učencev bolj ugoden kot socialni položaj učencev z DSP in ostalih učencev. Med tremi skupinami imajo učenci z DSP najmanj ugoden socialni položaj. Učenci z DSP kažejo nižjo samopodobo v večini sestavin v primerjavi z nadarjenimi učenci in ostalimi učenci, nadarjeni učenci pa višjo samopodobo v večini sestavin v primerjavi z učenci z DSP in ostalimi učenci. Priljubljeni učenci (kamor spada večina nadarjenih učencev) kažejo višjo samopodobo kot ostali učenci, zavrtnjeni učenci (kamor spada večina učencev z DSP) pa kažejo nižjo samopodobo kot ostali učenci. Na podlagi teh rezultatov sklepamo, da so med učenci

v razredu, ki imajo različen položaj glede na intelektualne sposobnosti in učne težave, razlike v socialni sprejetosti in samopodobi. Raziskava daje tudi vpogled v povezave med socialnim položajem učenca v razredu in njegovo samopodobo in predstavlja izhodišče za odkrivanje strategij razvoja pozitivne samopodobe in učinkovite integracije v razredno skupnost.

Pomen vsakdanje akademske odpornosti v testni situaciji

Mojca Šipek in Cirila Peklaj
Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Kontakt: mojca.sipek@gmail.com

Vsakdanjo akademsko odpornost (VAO) opredelimo kot učenčevo zmožnost uspešnega spoprijema z vsakdanjimi akademskimi neuspehi in izzivi. Gre za različico rezilientnosti, ki se osredotoča na učenčeve vire in pozitivne vidike delovanja normativne populacije. Z raziskavo smo želeli ugotoviti pomen VAO pri učinkovitemu spoprijemanju dijakov s stresno situacijo in povezave vsakdanje akademske odpornosti z nekaterimi za testno situacijo pomembnimi spremenljivkami (testno anksioznostjo, strategijami samooviranja, iskanjem pomoči, učnim uspehom in izostajanjem od pouka). Zanimale so nas tudi razlike v merjenih spremenljivkah glede na spol. V raziskavi je sodelovalo 219 (95 fantov) iz štirih srednjih šol. Udeleženci so izpolnili: Lestvico vsakdanje akademske odpornosti (ABS; Martin in Marsh, 2008), Vprašalnik testne anksioznosti (TAI; Spielberger, 1980), Vprašalnik o strategijah samooviranja (PALS; Midgley idr., 2000) in Vprašalnik o iskanju pomoči (VIP). Dijaki so poročali tudi o izostajanju od pouka in svojih ocenah. Rezultati so pokazali povezavo VAO s testno anksioznostjo, ki pa je bila povezana še s samooviranjem in konstruktivnim namenom iskanja pomoči. Odkrili smo še povezavo samooviranja z nekonstruktivnim namenom iskanja pomoči, opravičenim izostajanjem od pouka ter učnim uspehom. Opravičeno izostajanje od pouka in učni uspeh nista bila povezana. Testna anksioznost je bila pomemben napovednik VAO. Pri primerjavi rezultatov glede na spol so se razlike pojavile pri vseh vključenih konstrukcijskih. VAO je bila višje izražena pri fantih, testna anksioznost pa pri dekletih. Fantje poročajo tudi o višje izraženem samooviranju ter nekonstruktivnem namenu iskanja pomoči, medtem ko dekleta pogosteje pomoč poiščejo s konstruktivnim namenom in so pogosteje opravičeno odsotna od pouka. Ob upoštevanju omejitev nudi raziskava iztočnice za delo za opolnomočenje dijakov pri spoprijemanju s testno situacijo.